MARXIZMUS-LENINIZMUS

KASSAI GÉZA:

MIÉRT KELL MINDEN EGYETEMI HALLGATÓNAK ELSAJÁTÍTANI A MARXIZMUS-LENINIZMUST?

ARCHAEOLOGIAI INTÉZET KLASSZIKA

SZOCIALISTA NEVELÉS KISKÖNYVTÁRA 2 SZÁM

KÖZOKTATÁSÜGYI KIADÓ VÁLLALAT

Ez a könyv
a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
Nevelésügyi Főosztálya szerkesztésében
készült

415/1957

SZOCIALISTA NEVELÉS KISKÖNYVTÁRA

2. szám

ARCHAEOLOGIAI INTÉZET * KLASSZIKA *

KASSAI GÉZA

MIÉRT KELL MINDEN EGYETEMI HALLGATÓNAK ELSAJÁTÍTANI A MARXIZMUS-LENINIZMUST

A TUDOMÁNYEGYETEM
KLASSZIKA-ARCHEOLOGIAI
KÖNYVTÁRA

Leltári szám: .....

Szak.: .....

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
dol. 460 drasx

BUDAPEST 1950

KÖZOKTATÁSI KIADÓ VÁLLALAT

Pártunk és kormányunk elhatározta a marxizmus-leninizmus tanszékének létesítését. Feladata: a marxizmus-leninizmus tanításának irányítása és ellenőrzése az egyetemeken és a főiskolákon. Három tantárgy tartozik a tanszékhez: politikai gazdaságtan (első év), a marxizmus-leninizmus alapjai (1 és ½ év), a dialektikus és történelmi materializmus (1 és ½ év). Ebben az évben ennek a programmnak a megvalósítását csak az elsőévesekkel kezdhetjük meg. A második, harmadik és negyedik évesek ebben az évben a marxizmus-leninizmus alapjait fogják tanulni. A következő évekre számukra programmot később dolgozunk ki.

Pártunk és kormányunk határozata értelmében a marxizmus-leninizmus tanulása — mint ismeretes — kötelező tantárgy az összes egyetemeken és főiskolákon, kollokválni és szigorlatozni kell a marxizmus-leninizmusból.

Első, bevezető előadásunk tárgya:

Miért tartja a Párt és a kormány oly fontosnak, hogy minden egyetemi és főiskolai hallgató tanulmányozza és elsajátítsa a marxizmus-leninizmust?

Ez a kérdésfelvetés indokolt, mert egyesek így gondolkodnak: érthető, hogy a kommunistáknak és általában a munkásmozgalom funkcionáriusainak okvetlenül el kell sajátítaniok a marxizmus-leninizmust, hiszen a marxizmus-leninizmus a munkásosztály és pártjának forradalmi elmélete. Érthető, hogy a marxizmus-leninizmust ismernie kell a politikusnak. Érthető, hogy a filozófus sem lehet meg a marxizmus-leninizmus ismerete nélkül; hiszen a dialektikus és történelmi materializmus a tudományos kommunizmus elméleti, filozófiai alapja, a marxizmus-leninizmus elméletének szerves része. De miért kell a marxizmus-leninizmus a mérnöknek, a biológusnak, az agronómusnak, a pedagógusnak, a szaktanárnak, a jogásznak, a katonai szakembernek, írónak, művésznek, állami tisztviselőnek stb?

Röviden így válaszolhatunk a kérdésre: *egyetemeinknek és főiskoláinknak kivétel nélkül az a hivatásuk, hogy nem egyszerűen szakembereket, hanem a szocializmus építésében tudatosan*

részvevő, sőt a szocializmus építését különböző területein irányítani tudó szakembereket képezzenek ki. Azoknak, akik ma egyetemi vagy főiskolai hallgatók — a Párt vezetése alatt, a tömegszervezetek segítségével — kormányunk terveinek megvalósításában nemcsak részt kell majd venniök, hanem — mindenkinek a maga munkaterületén — parancsnoki pozíciót kell majd betöltenie. Az egyetemekről kikerülő pedagógusoknak, a tanároknak részt kell majd venniök az ifjúság — legértékesebb jövendőbeli kádereink — nevelésében.

Márpedig: a szocializmust építő szakember — bármely területről is legyen szó — nem lehet a helyzet magaslatán álló *szakember* sem, ha csak ú. n. szakismeretei vannak. Csak szakismeretekkel nem lehet a szocializmus szükségleteinek megfelelő, azokat kielégíteni tudó, vagyis *alkotó szakember.*

Vegyünk akár ilyen időszerű tényeket: Ez év első hét hónapja alatt gyáriparunk 37,6%-kal termelt többet, mint 1949 azonos időszakában. Ma már 361 gépállomásunk működik. Az árcsökkenés révén az említett hét hónap alatt az ország lakossága 500 millió forintot takarított meg. A közszükségleti cikkek fogyasztása lényegesen növekedett, mert az egy dolgozóra eső átlagkereset egy év alatt a munkásoknál és alkalmazottaknál 17.2%-kal emelkedett.

Vagy: vegyük az ellenség támadó kísérleteit pl. most, elsősorban az élelmezési, ellátási frontunkon.

Lehet-e valaki a helyzet magaslatán álló szakember, lehet-e képességeit, szakismereteit legjobban kihasználni tudó szakember, aki nem érti, hogy eredményeinket *miért* értük el, ugyanakkor, amikor a kapitalista országokban mindennek az ellenkezőjét látjuk? Aki nem érti, *hogyan* kell fejlődésünk irányát még meggyorsítanunk? Aki nem érti, hogy ahol nehézségek mutatkoznak, azok növekedésünkből származnak és rajtunk múlik — igen nagy mértékben a szakembereken, — hogy legyűrjük a nehézségeket; — aki nem érti, hogy a fejlődést gátló tényezők felszámolásában milyen fontos az ő és társai munkája?

A szocializmusnak nem szakismeretekkel rendelkező beamterekre van szüksége, gépiesen dolgozó hivatalnokokra, hanem ismereteiket a szocializmus építésének tudatosan és lelkesen szolgálatába állító, azokat alkotóan alkalmazni tudó, a szocializmus ügyét előbbre és még előbbre vivő szakemberekre van szüksége, akik — mint a Szovjetunióban, — ha kell a vízből az ember munkáját helyettesítő energiát, a pusztaságból virágzó kertet tudnak varázsolni, akik meg tudják változtatni a folyamok folyását, meg tudják változtatni a természetet, akik alkotó munkával, tudománnyal, irodalommal, művészettel és az emberi tudás minden eszközével az emberi boldogságot akarják és tudják megteremteni, — éspedig nem majd valamikor, hanem ennek a nemzedéknek, a mainak.

Ezzel kapcsolatban oszlassuk el azt a félreértést, mintha a szűk értelemben vett szakismeretek, tények, adatok stb. összessége tudományt is jelentene. Szűk értelemben vett szakismeretekkel, tények, számok, táblázatok halmazával még leplezni is lehet a lényeget, tehát meghamisítani is lehet a tudományt. Tények és általában a szakismeretek természetesen elsőrangúan fontosak minden tudományág számára. De ezek mégiscsak az építőanyag, amelyből valóban alkotni csak az a tudós, az a szakember tud, aki ismeri helyét, értékét és jelentőségét ez ismereteknek, aki a tények közötti kapcsolatokat és azoknak okait ismeri, aki ismeri munkájának és tudományának társadalmi funkcióit és aki munkájának eredményeit állandóan ellenőrzi a gyakorlattal.

Az egyetemek és főiskolák hallgatóinak el kell sajátítaniok azt a tudományt, amely feltárja a fejlődés törvényeit, az események belső kapcsolatait, amely nemcsak a mult eseményeinek adja helyes magyarázatát, hanem a jelen eseményeinek is, amikor kialakulnak, folyamatban vannak és amely megmutatja a fejlődés irányát. Azt a tudományt, amely megtanít bennünket arra, hogyan kell a természeti és társadalmi törvényszerűségeket az ember szolgálatába állítani és felhasználni a jelen és jövő kialakításában. Azt a tudományt, amely állandó fejlődésében vizsgálja az életet és amely következetesen módszerének *ezt* a főelvét alkalmazza. Azt a tudományt, amely a törvényszerűségek felismerése alapján idejében meglátja a haladás ellenségeinek szándékait és meg tudja jelölni az utat e szándékok meghiúsítására.

Ez a tudomány a marxizmus-leninizmus, amelyet joggal nevezünk az összes tudományok koronájának, mert az emberiség összetudásából levont tudományos következtetés eredményeképpen jött létre.

A marxizmus-leninizmus tudománya — mint ez már a mondottakból is kiviláglik — lényegesen különbözik az összes többi tudományoktól. Ezt a különbséget Sztálin elvtárs határozta meg sztálini pontossággal: *„Van egy tudomány, amelynek ismerete feltétlenül kötelező minden tudományág bolsevikjai számára — ez a marxista-leninista társadalomtudomány a társadalom fejlődési törvényeiről, a proletárforradalom fejlődési törvényeiről, a szocialista építés fejlődési törvényeiről, a kommunizmus győzelméről szóló tudomány.“*

A fiatal káderek nevelése és képzése természetesen az egyes tudományok szerint történik. Magától értetődik: nem kívánhatjuk, hogy a mérnök az orvostudomány, vagy az agronómus a történelemtudomány szakértője is legyen. De élesen bírálnunk kell azokat, akik begubóznak szakmájukba, mondjuk a matematikába, a növénytanba, vagy a vegyészetbe és saját specialitásukon túl semmit nem látnak. A szocializmust építő specialistáktól Sztálin elv-

társ azt kívánja, hogy politikus és társadalmi ember is legyen, hogy élénken érdeklődjék országa sorsa iránt, érdeklődjék a nemzetközi kérdések iránt, ismerje a társadalom fejlődés-törvényeit és alkalmazni tudja ezeket a törvényeket. A Szovjetunió 30 éves tapasztalata bizonyítja, hogy nagy sikereit az ilyen szakemberekkel érte el. Vavilov, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának elnöke e tapasztalat alapján mondotta:

„A Szovjetunióban az összes tudományok fejlődésének alapját Marxnak, Engelsnek, Leninnek és Sztálinnak a természetről és a társadalomról szóló materialista tanítása képezi. A dialektikus materializmus volt az útmutatónk és marad is útmutatónk tudományunk és technikánk további fejlődése során."

Ugyancsak Vavilov mondotta ez év augusztusában: „A szovjet tudomány, a világ leghaladottabb tudománya Lenin és Sztálin tanításának szilárd alapján nyugszik."

Vegyünk néhány konkrét példát: mit jelent a marxizmus-leninizmus a történészek, a természettudománnyal foglalkozók, az irodalom és művészet stb. számára.

A történelemtudományt igazi tudománnyá a marxizmus-leninizmus fejlesztette. A marxizmus-leninizmusból tanulták meg a történészek, hogy „a történelemtudománynak, ha valóban tudomány akar lenni... mindenekelőtt az anyagi javak termelői, a dolgozó tömegek, a népek történetének kell lennie". (Sztálin.) A marxizmus-leninizmus tanította meg a történészeket arra, hogy fel kell ismerni az osztályalapon épült társadalom ellentmondásait, meg kell látni és meg kell mutatni az osztályharcot a népek történetében; hogy a történelmi eseményeket, mint törvényszerű, az általános történelmi folyamat részeit kell tekinteni és szerves, kölcsönös összefüggésükben kell őket tanulmányozni; hogy egy ország történetét az egyetemes, vagyis a többi népek történetével kapcsolatban kell vizsgálni; nemcsak azt kell meglátni és megmutatni, ami elválasztotta, vagy még elválasztja a népeket egymástól, azt is, ami egyesítette, egyesíti és egyesítenie kell az összes országok dolgozóit a közös harcban, a közös ellenség ellen.

A marxizmus-leninizmus tanította meg az igazi történészeket arra is, hogy meglássák és megmutassák: a társadalmon belül miként jönnek létre azok az új erők, amelyek megszüntetik az osztályalapon épült társadalom ellentmondásait.

A marxizmus-leninizmusnak köszönheti a történelemtudomány, hogy felismerte a marxi-lenini párt társadalomátalakító szerepét és azt, hogy amióta létrejöttek a marxi-lenini pártok, azóta az országok története el nem választható e pártok történetétől, mintahogyan a marxi-lenini párt története sem választható el az ország történetétől.

Ez természetesen csak néhány utalás arra, mit jelent a marxizmus-leninizmus pl. a történelemtudomány számára. Ebből is világos, hogy a marxizmus-leninizmus nélkül a történelem nem tudomány.

A természettudománnyal kapcsolatban elég, ha a szovjet biológusok valóban korszakalkotó természetátalakító munkájára hivatkozunk. Liszenko és Micsurin többi tanítványa nem győzi hangoztatni, hogy a növények és állatok természetét azért tudták megváltoztatni és általában a micsurini tanítást továbbfejleszteni, a reakciós Weissmann—Morgan-féle irányzatot szétzúzni, mert tudatosan a marxizmus-leninizmus elveit, a marxista dialektikus módszert alkalmazták kutatásaik során. Pavlov és Micsurin materialista tanítása ezért hoz korszakalkotó eredményeket, mert a szovjet biológusok, fiziológusok, orvosok stb. a marxizmus-leninizmus segítségével megtisztítják a természettudományokat a mult maradi csökevényeitől, továbbfejlesztik és a természetet egyre jobban az emberi szükségletek szolgálatába állítják. Liszenko megállapította: „A sztálini tanítás, a dialektikus és történelmi materializmus fegyver a kezünkben az élő természet megismeréséért folytatott harcunkban azért, hogy ismereteinket az ember javára használhassuk fel." Megállapítja, hogy a tudományban tévedések, hibák akkor történnek és néha megtorpanás is akkor észlelhető, amikor az általánosításnál, a következtetések levonásánál nem az egyetlen helyes módszert: a marxi-lenini módszert alkalmazzák. Viljamsz a talajművelésről és a talaj fokozódó termékenységéről szóló tanítását saját megállapítása szerint annak köszönheti, hogy a marxi-lenini módszert alkalmazta kutatásai során, mert ez a módszer — mondotta Viljamsz — nemcsak azt kívánja a tudóstól, hogy megmagyarázza a természeti folyamatokat, hanem azt is, hogy beleavatkozzon e folyamatokba és megtalálja azokat az eszközöket és módokat, amelyekkel e természeti folyamatok megváltoztathatók. Viljamsz Marx ama útmutatására támaszkodott, hogy megfelelő eszközökkel a talajt egyre termékenyebbé lehet tenni. „Túlzás nélkül állíthatjuk — mondotta Viljamsz —, hogy azért válunk egyre inkább a természet igazi uraivá, mert haladó agronómiánk megtanulta érteni és alkalmazni a természet törvényeit szocialista hazánk mai és következő nemzedékei javára. Ez csak nálunk lehetséges, ahol minden területen Marx, Engels, Lenin, Sztálin legyőzhetetlen elmélete az uralkodó. Ennek az elméletnek éltető erői fiatalították meg a régi, elavult agronómiát. A materialista dialektika óriási hatása tette lehetővé, hogy mezőgazdasági tudományunk levesse régi elméletek évszázados rab hagyományait."

A világ egyik legnagyobb természettudósának, Pavlovnak esete ékesszóló bizonyítéka annak, milyen megtermékenyítően hat

a marxizmus-leninizmus győzelme és a marxisták-leninisták viszonya a tudományhoz az olyan tudósokra is, akik kezdetben esetleg nem tudnak lépést tartani a rohanó politikai eseményekkel.

Lenin Pavlovot a tudomány bolsevikjének nevezte. Lenin rendeletére Gorkijjal az élén kormánybizottság alakult. Feladata az volt, hogy Pavlov és munkatársai tudományos munkásságának biztosítására kedvező körülményeket létesítsen. Lenin aláírásával 1921 január 24-én a következő kormányrendelet jelent meg:

„1. A Pétervári Szovjet előterjesztése alapján széleskörű teljhatalommal felruházott, különleges bizottságot kell alakítani. Tagjai: Maxim Gorkij elvtárs, Pétervár Legfelsőbb Tudományos Intézményeinek vezetője és a Pétervári Tanács Irányító Bizottságának tagjai. Megbízzuk, hogy legrövidebb időn belül a lehető legkedvezőbb körülményeket teremtse meg Pavlov akadémikus és munkatársai tudományos munkásságának biztosítására.

2. Megbízzuk az Állami Kiadót, hogy a Köztársaság legjobb nyomdatechnikájával Pavlov akadémikus tudományos munkáinak díszkiadását kinyomassa. A könyv Pavlov akadémikus utolsó 20 év alatti tudományos munkájának eredményeit tartalmazza. Biztosítjuk Pavlov akadémikusnak e mű tulajdonjogát mind Oroszországban, mind külföldön.

3. Megbízzuk a munkásság ellátását intéző bizottságot, hogy Pavlov akadémikusnak és nejének különleges ellátást biztosítson. Kalóriatartalma két akadémikus élelem-adagjának feleljen meg.

4. Megbízzuk a Pétervári Szovjetet, hogy biztosítsa Pavlov professzor és neje részére az általuk elfoglalt lakás életfogytig történő használati jogát és Pavlov akadémikusnak és laboratóriumának a legnagyobb kényelmet."

Csak mellékesen jegyezzük itt még meg, hogy amikor a Gorkij vezetése alatt álló Kormánybizottság személyes segítséget akart Pavlovnak nyujtani, ő erre ezt válaszolta: „Az élelmiszereket elővigyázatosan kell adagolni. Adjatok annyit, mint a többieknek és **ne többet.**" A tudomány számára viszont kért kutyákat. Ezt mondta: „Kutyák szükségesek, kutyák. A helyzet olyan, hogy még magam is, amikor futkosok az utcákon, kutyát fogok." A kísérletezések céljaira kellettek.

Hiába csalogatták Pavlovot a kapitalista nagyhatalmak, hogy menjen el hozzájuk dolgozni. Azt mondották: „Az emberiség számára nem fontos, hogy hol fog ön dolgozni". Pavlov határozottan és indulatosan válaszolt: „De igenis fontos! A tudománynak is van hazája és kell, hogy a tudósnak is legyen! Én orosz vagyok és az én hazám itt van!"

Vagy vegyük az **irodalmat és művészetet.** A szovjet író és művész, aki a szocialista realizmus alapján áll és ennek szellemében dolgozik, tudatosan a kommunizmus építését akarja előmoz-

dítani. Abban látja feladatát, hogy ne csak a tegnapot és mát tükrözze műveiben, hanem a holnapot is. A szocialista művész és író, amikor a szocialista realizmus szellemében alkot, tudatosan nemcsak a jellegzetes környezetet és a jellegzetes típusokat ábrázolja, hanem éppoly tudatosan kihangsúlyozza a fejlődésnek azt az irányát is, amelyet az emberiség nagy ügyének szolgálatában szükségesnek tart. A szocialista realizmus művészetének és irodalmának témája: a dolgozók élete és harca a szocializmusért.

Nyilvánvaló, hogy a marxizmus-leninizmus ismerete nélkül nem értékelheti helyesen sem a multat, sem a jelent és még kevésbbé mutathat a jövőbe. Vagyis: a marxizmus-leninizmus ismerete nélkül meddő beszéd szocialista realizmusról írni és meddő kísérlet a szocialista realizmusra nevelni az írókat és művészeket.

Hadd említsünk egy példát: korunk egyik jelentékeny írója a marxizmus-leninizmus elsajátítása során hogyan tanulta meg helyesen értékelni és helyesen ábrázolni a történelmi eseményeket és személyeket.

Alexej Tolsztoj gróf volt. Az Októberi Forradalom után külföldre emigrált. Később a szocialista realizmus komoly mesterévé fejlődött. Megírta többek között I. Péter című regényét. Maga állapította meg, hogy bár Péter alakja már régen foglalkoztatta, Péter rejtély maradt számára minaddig, amíg át nem tanulmányozta a marxizmus-leninizmust. „I. Péter című regényemen megkezdett munkám mindenekelőtt azt jelenti, hogy kezdem érezni a marxista módszerrel feltárt történelmi valóságot" — írta Tolsztoj. A marxizmus-leninizmusnak, a materialista történelmi felfogásnak köszönheti, hogy I. Péter korát és hőseinek szerepét helyesen értette meg és kitűnően tudta ábrázolni. A marxizmus-leninizmusnak köszönhető, hogy meg tudta mutatni regényében: Péter működését nem véletlen körülmények idézték elő, Péter működése Oroszország szociális és gazdasági fejlődésének következménye. Nem idealizálja Pétert. Megmutatja, mint nagy átalakítót, de megmutatja osztálykorlátoltságát is; megállapítja, hogy Péter, aki előre akarta vinni Oroszországot, mégis „a földbirtokosok és kereskedők" cárja maradt.

Bátor és ugyancsak a marxizmus-leninizmusnak köszönhető cselekedet, ahogyan A. Tolsztoj IV. Iván cárt ábrázolja. Szakít a régebbi irodalom „Rettenetes Iván" — ábrázolásával. Tolsztoj IV. Iványa korának haladó alakja, bölcs államférfi, kíméletlen Oroszország ellenségeivel szemben, kíméletlen a reakciós bojárokkal szemben s ezért nem „Rettenetes", hanem rettegett Iván.

Nem állapíthatjuk-e meg saját íróinknál és művészeinknél is, hogy akkorát fejlődnek, amilyen mértékben elsajátítják a marxizmus-leninizmust. A marxizmus-leninizmus elsajátítása persze még nem elég ahhoz, hogy valaki író vagy művész legyen;

ahhoz tehetség és mesterségbeli tudás, szívós szakmai munka kell, de a legnagyobb tehetségű és mesterségbeli tudással rendelkező író vagy művész sem emelkedhetik a szocialista realizmus magaslatára, ha műveiben nem tanulta meg alkalmazni a marxizmus-leninizmust. Pozitív és negatív magyar példákat nem volna nehéz felsorolni. Ez azonban nem az én feladatom és, nem tartozik ennek az előadásnak keretébe.

Meg kell azonban említenem Pudovkin elvtárs, a nagy szovjet filmrendező megállapítását magyarországi látogatásával kapcsolatban (mint ismeretes, Pudovkin elvtárs most is nálunk tartózkodik, hogy a magyar filmművészet további fejlődésében támogasson bennünket).

Pudovkin elvtárs megállapítja: „A főkérdés, hogy a művészet feltétlenül a legszorosabb kapcsolatban legyen az élettel." Felhívja a magyar művészek figyelmét, hogy foglalkozzanak a sztahánovisták életével, a munkások életével és harcával, a dolgozó parasztok életével és harcával. Ezt az aranykincset még sok művész nem használja ki, nem tudja még felhasználni, mert nem megy a sztahánovisták, a munkások, a dolgozó parasztok közé. Nem látja, nem ismeri munkájukat és életüket.

Mi hozzátesszük: mi kell ahhoz, hogy a művész maga érezze annak a szükségét, hogy a sztahánovisták stb. közé menjen és életüket tanulmányozza? És megértheti-e ezt az életet az a művész, aki a polgári ideológia rabja? Nyilvánvaló, hogy csak az a művész tud azoknak a követelményeknek megfelelni, amelyeket Pudovkin elvtárs említ, akit a marxizmus-leninizmus tanítása vezérel.

Pudovkin elvtársnak egy másik megállapítása egyes új magyar filmekről: „Az ellenséget jól mutatják, a nép azonban elmosódott. Mikor lehet nagy erővel rajzolni a népet és az ellenséget? Akkor, ha gyűlölik az ellenséget és szeretik a népet. És szeretni, gyűlölni csak akkor lehet, ha jól ismerjük őket." — Ahhoz pedig, hogy jól ismerjük őket, az ellenséget és népet egyaránt, a leghatékonyabb fegyver csak a marxizmus-leninizmus.

A Színház és Színművészeti Főiskola új tanévének megnyitásakor Pudovkin elvtárs ezért mondotta a főiskola hallgatóinak: „Mindenekelőtt tudásra, tudásra van szükségetek."

Mit jelent a marxizmus-leninizmus **a nyelvtudomány** számára? Elég, ha Sztálin elvtársnak erről a kérdésről szóló cikkeire hivatkozunk. Ezeket a cikkeket okvetlenül minden egyetemi hallgatónak át kell tanulmányoznia, mert nemcsak a nyelvtudomány szempontjából van óriási jelentőségük. A nyelvészettel kapcsolatban hivatkozunk dr. Telegdi Zsigmond, a Nyelvtudományi Intézet igazgatója cikkére a „Szovjet Kultúra" szeptemberi számában. Többek között megállapítja: Sztálin elvtársnak a nyelvé-

szet kérdéséről írt cikkeinek döntő jelentőségük van a magyar nyelvészeti tudományos kutatásra is. Sztálin elvtárs cikkei — írja Telegdi elvtárs — „fordulatot jelentenek a magyar nyelvtudomány fejlődésében is", fordulatot a nyelvtudomány történetében egyáltalán. Ennek kapcsán megállapítja Telegdi elvtárs, hogy a nyelvtudomány is csak úgy haladhat tovább, ha a marxizmus útjára lép. A marxizmus elveit és módszereit pedig csak úgy tudjuk „meghonosítani" a nyelvtudományban, ha minél mélyebben behatolunk a klasszikusok tanításába, minél tökéletesebben elsajátítjuk és alkotóan alkalmazzuk a nyelvtudomány sajátos területén. Ehhez felbecsülhetetlen segítséget adnak Marx, Engels, Lenin útmutatásai és ma már elsősorban Sztálin elvtárs zseniális fejtegetései.

Minden területen szükségünk van a marxizmus-leninizmus elsajátítására.

*

Mindebből az következik, amit Molotov elvtárs így foglalt szavakba: „A marxizmus-leninizmus elsajátítása nélkül, amely tanítás a történelmi fejlődés nagy útját világítja be, senki nem lehet korunk történelmi eseményeinek tudatos részvevője." Márpedig — tehetjük hozzá — mi valamennyien ezeknek az eseményeknek tudatos részvevői kívánunk lenni. És kell is, hogy azok legyünk, Pártunk és kormányunk ezért adta meg a lehetőséget arra, hogy tanuljunk olyan körülmények között, amilyenekről néhány év előtt még álmodni is alig mertünk. E tény megállapításánál gondoljunk arra, hogy a régi — harc, makacs küzdelem nélkül — nem adja át helyét az újnak. Az ellenség mindenütt ott leselkedik, hogy a legkörmönfontabb eszközökkel, ha már nem tudja megakadályozni a szocializmus építését, legalább zavarja és késleltesse. A marxizmus-leninizmus nélkül ezt a makacs küzdelmet nem tudjuk megvívni, a szocialista építésnek bármely területén dolgozzunk is.

Gondoljunk arra is, hogy az új, tehát az új emberek is csak a régi elleni harcban acélosodnak és növekednek, és csak ebben a harcban acélosodhatnak és növekedhetnek. Jól jegyezzük meg Rákosi elvtársnak azt a figyelmeztetését, hogy „az az értelmiségi, aki megtanulta a marxizmus-leninizmus elméletét és saját területén alkalmazni tudja, csakhamar tapasztalni fogja, hogy milyen kimeríthetetlen új erőforrás nyílt meg számára ezzel az elsajátítással". Rákosi elvtárs nem győzi hangsúlyozni és példákkal illusztrálni a marxizmus-leninizmus megtermékenyítő, az eredményeket meghatványozó jelentőségét.

Persze ahhoz, hogy a marxizmus-leninizmus tanítását és módszerét kiki a maga szakmájában helyesen alkalmazni tudja, nemcsak a marxizmus-leninizmust kell elsajátítania. A legtökéletesebben el kell sajátítania azt a szakmát, amelyben dolgozik, vagy majd dolgozni kíván. A *marxizmus-leninizmus tehát arra is kötelez, hogy kitűnő szakemberekké váljunk:* a történésznek kitűnően kell ismernie a történelmet, az orvosnak az orvostudományt, az agronómusnak a mezőgazdasági tudományokat és így tovább.

Jól szívünkbe és tudatunkba kell vésnünk Rákosi elvtársnak azt a megállapítását és követelését, hogy „új, művelt, a szocializmus elméletében járatos káderekre van szükség. El kell mélyítenünk és ki kell szélesítenünk az elméleti tudást, hogy jól és tartósan megoldhassuk az elénk tornyosuló nehéz feladatokat".

Pártunk és népünk vezérének e súlyos szavai ma még jobban esnek latba, amikor az ellenség, a szocializmus és a béke ellensége, újabb és újabb erőfeszítéseket tesz, hogy a szocializmus rohamos előnyomulását, a béketábor eddig soha nem látott iramú növekedését megakadályozza.

A harc a szocializmus és a kapitalizmus között egyre élesebb formákat ölt, nemcsak a koreai fronton, nemcsak a Szovjetunió, Kína és a népi demokratikus országok elleni mind szemérmetlenebb provokációk során, nemcsak a nemzetközi és belföldi reakció aknamunkájának számos gazdasági és politikai területén, hanem az ideológiai fronton is. A marxizmus-leninizmus ismerete nélkül nem láthatjuk tisztán, hogy az amerikai imperialistáknak, cinkosainak, zsoldosainak nemcsak kül- és belpolitikája reakciós, népellenes, hanem egész kultúrája, tudománya, irodalma, sajtója stb. is. A mi feladatunk, tanároké és hallgatóké egyaránt, hogy mindezt ne csak lássuk, ne csak felismerjük, hanem bővülő ismereteinkkel felvértezve kíméletlen és *támadó* harcot folytassunk a burzsoá ideológia minden megnyilvánulása ellen, *bárhol, bármilyen formában* nyilatkozzék is meg.

Emlékezzünk Rákosi elvtársnak arra a figyelmeztetésére, hogy ahol nem vagyunk mi, ott rés támad és ezen a résen befurakodik az ellenség. Ez természetesen vonatkozik az ideológiai frontra is. Vonatkozik ez az ideológiai front minden területére. Tisztában kell lennünk azzal is: az egyházzal való megegyezés távolról sem jelenti azt, hogy a klerikális reakció letette a fegyvert. Változatlanul érvényesek Rákosi elvtárs szavai: elméleti és gyakorlati harcot kell folytatnunk azzal a reakcióval szemben is, amely az ideológia terén a vallás mezében jelentkezik.

Egyszóval: egyetemeinken és főiskoláinkon a marxizmus-leninizmus tanításával azt kell elérnünk — és ehhez a tanárok

és hallgatók közös erőfeszítése szükséges —, hogy öntudatos, a szocializmusban hivő, a szocializmusért harcolni kész és harcolni tudó — ami azt jelenti: a kapitalizmus törvényeit és a szocializmus építésének törvényeit ismerő, ez ismeretekből hitet merítő, a nagy szocialista Szovjetuniót ismerő és tapasztalatait felhasználni tudó, a nép alkotó erőit felismerő és felhasználni tudó, a Pártot szerető, a győzelemben meggyőződött harcosok hagyják majd el az egyetem és főiskola kapuit, akik felkészülten és fiatalságuk teljes lendületével azonnal ki tudják majd venni harcos részüket a szocializmus építéséből és a béketábor világtörténeti jelentőségű, nagy nemzetközi harcából.

1848-ban Marx és Engels még arról beszéltek, hogy a kommunizmus kísértete járja be Európát. 1871-ben (Párisi Kommün) ez a kísértet már komolyan figyelmeztette a kapitalista világot, hogy közeledik a vége. 1917-ben a marxizmus-leninizmus már gyakorlatilag is győzelmet aratott a világ egyhatodán és ezzel halálos csapást mért a kapitalista világra. Az azóta eltelt évtizedek: a szocializmus megvalósítása a Szovjetunióban, a Szovjetuniónak a háborúban aratott világtörténelmi győzelme, a kommunizmus építése a Szovjetunióban, a népi demokrácia országainak keletkezése és fejlődése, Kína, Korea, a gyarmati szabadságharcok, a kommunista pártok vezetése alatt szélesedő és mélyülő forradalmi mozgalom az összes kapitalista országokban, mind azt bizonyítják, hogy *a szocializmus győzelmének, tehát a marxizmus-leninizmus győzelmének századában élünk.*

Több mint 100 év múlt el, amióta a marxizmus a történelem színpadára lépett. Száz kormány és ezerfajta ellenség igyekezett megsemmisíteni. S mégis, mint Sztálin elvtárs mondotta: a burzsoá kormányok jöttek és mentek, a marxizmus megmaradt, sőt mi több, győzött a föld egyhatodán. Mi hozzátehetjük: ma már 800 millió ember által lakott területen; az ellenség minden mesterkedése ellenére.

A marxizmus-leninizmusnak köszönhető, hogy ma már abban a korszakban élünk, amelyben minden út a kommunizmushoz vezet. Minél jobban sajátítjuk el a marxizmus-leninizmust, annál cselekvőbb részei lehetünk annak a harcnak, amely az emberiség legszebb álmainak megvalósítását hozza meg.

*

Még néhány szót a tanulással kapcsolatos gyakorlati kérdésekről:

A tanulási sorrend, mint ismeretes: előadás, a hallgatók önálló munkája, konzultáció, tankör, félévi kollokvium és évvégi szigorlat.

Az előadás rendkívül fontos, megadja és tisztázza a főkérdéseket és természetesen irányadó az egész további tanulásra. Az előadás egymagábanvéve azonban, még a legjobb előadás sem lehet egyedüli anyaga a tanulásnak. A legfontosabb a hallgatók előadásutáni önálló tanulása, az irodalomnak a legalaposabb és legelmélyültebb önálló feldolgozása. Az irodalmat nem szabad „betanulni". Tanulás közben elmélyülten *gondolkozni kell, hogyan alkalmazható a marxizmus-leninizmus* adott kérdése egyrészt általában a magyar viszonyokra, s főleg jelenlegi viszonyainkra, másrészt, ezen belül, azon a munkaterületen, amelyen dolgozni készülnek.

Igyekszünk nem túl sok irodalmat adni, hogy ne terheljük túl az elvtársakat és hogy idejük maradjon a vázolt módszer alkalmazására. Ennek a döntően fontos módszernek az elsajátítására van egy páratlan remekművünk: a Bolsevikok Pártjának Története. Szerzője maga Sztálin elvtárs, az egész haladó világ nagy vezére, aki Marx, Engels és Lenin mellett a történelem legnagyobb vezéralakja.

Már az, hogy a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Története című könyvnek a szerzője Sztálin elvtárs, mutatja a könyv jelentőségét.

Amikor a Bolsevikok Pártjának Központi Bizottsága elhatározta a Párt történetének a megírását és Sztálin elvtárs vállalta ezt a feladatot, akkor lényegében Sztálin elvtársnak ez a megállapítása lebegett a KB előtt:

„Mint alapigazságot kell elismerni, hogy minél magasabb a párt- és állami munka bármely területén működő funkcionáriusok politikai színvonala és marxista-leninista öntudata, annál magasabb és termékenyebb ez a munka, annál hatékonyabbak a munka eredményei és megfordítva, minél alacsonyabb a funkcionáriusok politikai színvonala és marxista-leninista öntudata, annál valószínűbbek a bajok és kudarcok a munkában, annál valószínűbb maguknak a funkcionáriusoknak az elsekélyesedése és kicsinyes, korlátolt emberekké való átvedlése, annál valószínűbb elfajulásuk. Bátran kimondhatjuk, ha képesek volnánk kádereinket a munka minden területén ideológiailag kiképezni és politikailag annyira megedzeni, hogy szabadon tájékozódni tudnának a belső és a nemzetközi helyzetben, ha képesek volnánk arra, hogy teljesen érett marxistákká-leninistákká tegyük őket, akik komoly hiba nélkül meg tudják oldani az ország vezetésének kérdéseit — akkor minden alapunk megvolna arra, hogy kérdéseink kilenctizedrészét már megoldottnak tekintsük."

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Története nem egy a sok fontos könyv közül, hanem az a könyv, amelyben az egész marxizmus-leninizmus dióhéjban és a mellett mindenki számára érthetően meg van írva, amelyből nemcsak a marxizmus-leninizmus elméletét tanítjuk meg, hanem azt is, *hogyan* alkalmazta ezt az elméletet a bolsevikok pártja, az a Párt, amely a marxizmus-leninizmus elméletének alkalmazásával diadalra vitte a szocializmus ügyét és ennélfogva a mi példaképünk is.

Saját gyakorlati tapasztalatainkból is tudjuk, hogy sikereink javarészét a Szovjetunió segítésének és azoknak a tapasztalatoknak köszönhetjük, amelyeket a bolsevikok pártjának működéséből merítettünk. Most, hogy mi is megkezdtük a szocializmus alapjainak a lerakását, természetesen még nagyobb szükségünk van azokra az ismeretekre, amelyeket a bolsevikok pártja története tartalmaz. Nem kétséges, hogy annál sikeresebben és gyorsabban valósítjuk majd meg az ötéves tervünkben kitűzött feladatokat — politikai, gazdasági és kulturális téren egyaránt, — minél eredményesebben sajátítjuk el azokat a tapasztalatokat, amelyeket a bolsevikok pártjának története közvetít. Lenin elvtárs gyakran mondotta, amikor valamilyen új problémán dolgozott, hogy megtanácskozza Marx-szal. Ez azt jelentette, hogy elővette és újra át- és áttanulmányozta Marxnak a kérdéssel összefüggő írásait. A Párttörténet olyan könyv, amely módot ad nekünk arra, hogy kérdéseinket — bármilyen munkaterületen dolgozunk is — megtanácskozzuk Sztálin elvtárssal.

Vannak, akik azt gondolják, hogy a marxizmus-leninizmus elsajátítása és alkalmazása oly nehéz, hogy ezzel a feladattal kevesen tudnak megbirkózni. Ez téves felfogás. A marxizmus-leninizmus elsajátítható és alkalmazása megtanulható, csak akarat, kitartó munka és erős jellem szükséges hozzá. A bolsevikok pártjának Központi Bizottsága a Párttörténet megjelenésével kapcsolatban ezzel a kérdéssel is foglalkozott és megállapította: „Ha eredményesen el lehet sajátítani pl. a fizikát, kémiát, biológiát, akkor még kevésbbé lehet kételkedni abban, hogy teljesen el lehet sajátítani a marxizmus-leninizmus elméletét is."

A marxizmus-leninizmus, a Párttörténet tanulmányozásával kapcsolatban még egy körülményre hívom fel a figyelmet.

A Tító—Rajk—Szőnyi-banda, a MAORT és egyéb kártevők és kémek leleplezésével kapcsolatos tapasztalataink külön is kötelesznek bennünket a marxizmus-leninizmus és ennek során a Párttörténet tanulmányozására. Gondoljunk arra is, hogy mi még nem valósítottuk meg a szocializmust és amikor kapitalista környezetről beszélünk, ez nemcsak azt jelenti számunkra, hogy a szocializmus országán és a népi demokrácia országain kívül van-

nak kapitalista államok, hanem azt is, hogy mi még nem számoltuk fel az összes kapitalista elemeket hazánkban. Hogy a reakció mindenfajta mesterkedését idejében felismerhessük és ártalmatlanná tehessük, a marxizmus-leninizmus fegyverét kell helyesen alkalmaznunk. A marxizmus-leninizmus ismerete, tehát a bolsevikok pártja történetének a tanulmányozása a leghatékonyabb eszköz arra, hogy megfelelően fel legyünk vértezve, vagy ahogyan Sztálin elvtárs mondotta: hogy a „puskaport állandóan szárazon tartsuk".

A marxizmus-leninizmus tanulmányozásának legfőbb szempontjait Pártunk október 20.-i határozata jelölte meg. Ezek mérvadók a marxizmus-leninizmus tanítására és tanulására az egyetemeken és főiskolákon is. E főszempontok:

El nem maradni a haladó élettől, az elméleti kérdéseket összekapcsolni a gyakorlattal, különösen a szocializmus építésének kérdéseit; nem szabad csak belső kérdéseinket látnunk — erőteljesen a nemzetközi kérdések felé kell fordulnunk. Ápolnunk kell a proletár-internacionalizmust;

jobban el kell mélyítenünk a Szovjetunió társadalmi és gazdasági rendjének tanulmányozását és népszerűsítését, tudatosítani a Szovjetunió felmérhetetlen jelentőségét, mint a béketábor vezetőerejét, felszabadítónkat, legfőbb támaszunkat és követendő példánkat a szocializmus építésében;

sokkal nagyobb gondot kell fordítanunk a népi demokrácia országai sikereinek, eredményeinek megismerésére és tapasztalatainak felhasználására.

Kalinin elvtárs mondotta egyszer, hogy a marxizmus-leninizmust úgy kell tanulni, hogy a tanulás során önmagunkat vizsgáztassuk: mennyire tudjuk a marxi-lenini elméletet az élet különböző területén előttünk álló kérdésekre alkalmazni. Kétségtelen, hogy ez számunkra is a legfontosabb útmutatás.

Ezt a célt csak akkor érhetjük el, ha állandó figyelemmel kísérjük és ennélfogva jól ismerjük Pártunk politikáját, ami többek között azt is jelenti — és erre külön felhívom a figyelmet — 1950-ben elvárja a Párt, a kormány és az egyetem minden hallgatótól, hogy rendszeresen olvassa a sajtót, a folyóiratokat. Egyetemi tanulmányaink során *egy pillanatra sem szabad elszakadnunk hazánk folyó problémáitól.*

Előadásom befejezése előtt engedjék meg, hogy elismételjem azokat a tanácsokat, amelyeket korunk egyik legnagyobb tudósa és kétségtelenül korunk legnagyobb fiziológusa, — akinek kutatásai új korszakot nyitnak a biológia, fiziológia, orvostudomány fejlő-

désében — Pavlov szovjet tudós adott a tudományokkal foglalkozó szovjet ifjúságnak röviddel halála előtt:

„Munkátok legelejétől kezdve szoktassátok magatokat a tudományok megszerzése terén a legszigorúbb következetességre. Tanuljátok meg a tudomány alapjait, mielőtt csúcsára szeretnétek jutni. Sohse foglalkozzatok azzal, aminek előismereteit még nem szereztétek meg. Sohase igyekezzetek leplezni ismereteitek hiányát...

Tanuljátok meg az aprómunka végzését a tudományban... Tanulmányozás, kísérletezés, megfigyelés közben ne maradjatok csak a tények felszínén, ne legyetek a tények levéltárosai. Igyekezzetek a tények keletkezésének a titkába behatolni. Állhatatosan keressétek a tényeket irányító törvényeket.

A második követelmény: a szerénység. Sohase gondoljátok, hogy már mindent tudtok, és bármi nagyra is értékelnek benneteket, mindig legyen bennetek annyi férfiasság, hogy magatoknak ezt mondjátok: még nagyon keveset tudok...

A harmadik követelmény: a szenvedély. Emlékezzetek, hogy a tudomány az embertől az egész életét követeli. És ha két életetek lenne is, akkor sem lenne elegendő. Nagy kitartás és erős szenvedély az, amit a tudomány az embertől megkíván. Legyetek szenvedélyesek munkátokban és kutatásaitokban.

Hazánk nagy távlatokat nyit meg a tudós előtt és a tudományt országunkban bőkezűen ültetik át az életbe... A tudósnak sokat adnak, azonban sokat is kérnek tőle. És az ifjúság számára minálunk becsületbeli kérdés, hogy megszolgálja azt a nagy áldozatot, amelyet hazánk a tudománynak nyújt."

Befejezésül csak azt mondhatom, amit Rákosi elvtárs a Pártfőiskola hallgatóinak mondott: „Éljenek ezzel az alkalommal, használják ki ezt a lehetőséget, amelyet a Párt Önöknek nyújt, sajátítsák el a marxista-leninista elméletet... Az akadályok, a nehézségek elhárítására adjon erőt az a tudat, hogy a marxi-lenini elmélet, amelyet itt elsajátítanak, a népi demokrácia és a szocializmus építésének továbbvitelét és győzelmét fogja biztosítani. Kívánom munkájukhoz mindannyioknak a legjobb eredményt, a legteljesebb sikert!"

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
Lel. 460 Marx

Felelős kiadó a Közoktatásügyi Kiadó igazgatója.

14288.50. — Független-nyomda, Budapest, VI., Eötvös-utca 12. Felelős: Földi Vilmos.

Ára 90 fillér